

## Aluepolitiikka – onko sitä?

*Minä menneitä aikoja haikailen  
ja Elliä muistelen.*

**Timo Linkola** kysyi kirjoituksessaan *Maankäyttö*-lehdessä 4/2014: Minne matka Suomen maaseutu? Tätä erinomaista tietopakettia kommentoi **Pekka V. Virtanen** *Maankäytössä* 1/2015. Tämä entisen auskultanttini kirjoitus sai myös minut tarttumaan aiheeseen.

Linkola maalaillee aluksi kuvaa hiljentyneestä maaseudusta ja kertoo sen jälkeen tilastotietoja, jotka kuvaavat väestössä, palveluissa ja elinkeinotoiminnassa tapahtuneita

Linkola kirjoittaa, että nämä maaseutuohjelmat ovat ammattimaisten maaseutukehittäjien hiottua kaunista kehityskieltä, josta on vaikea olla eri mieltä. Hyvin sanottu! Moni on tehnyt tätä työtä turvallisesta suojatyöpaikasta käsin. Mieleeni muistui metsäpolitiikka lukuisine suurine työryhmineen ja mietintöineen, joista kirjoitin *Maankäytössä* 1/2013.

Linkola esitti myös tusinan verran kysymyksiä, joita hänen mielestään olisi kannattanut vielä tarkemmin pohtia. Tartun tässä vain yhteen niistä. Linkola sanoo, että kun maa- ja metsätalous edustavat vain 3 %:n luokkaa kansantuotteestamme, ei enää ole perusteltua, että maa- ja metsätaloudella on oma erillinen ministeriö. On aika lopettaa se ja perustaa maa- ja metsätaloulosasto työ- ja elinkeinoministeriöön.

Olen tästä ministeriöasiasta samaa mieltä Linkolan kanssa. Asiat tuskin kuitenkaan menevät tähän suuntaan. Ympäristöministeriöstä on riittänyt väittelyä sen perustamisesta asti. Viime aikoina on ainakin vuodesta 2009 lähtien käyty keskustelua luonnonvaraministeriön perustamisesta, puolesta ja vastaan. Keskustan puheenjohtaja **Juha Sipilä** sanoi *Keskisuomalaisen* haastattelussa 23.3.2014, että tähän ministeriöön voitaisiin yhdistää ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä osia työ- ja elinkeinoministeriöstä. Kokoomuksesta löytyy tälle kannatusta. Perussuomalaisilla ei liene kantaa tähän asiaan. Sen sijaan vasemmisto, vihreät ja luonnonsuojelujärjestöt vastustavat. Julkisuudessa on esitetty myös ympäristöministeriön tehtäväkentän laajentamista.

Aluepolitiikasta on keskusteltu ja kirjoitettu paljon. Kerron muutamista julkaisuista. Ne kuvaavat hyvin tapahtunutta kehitystä, mutta tuskinpa niillä on vaikutusta ongelmien ratkaisemiseen.

Valtioneuvoston kanslian talousneuvoston julkaisu 2000/6 on 209-sivuinen työryhmäraportti aluekehityksestä ja aluepolitiikasta Suomessa. Siinä todetaan runsaat ongelmat kaikkialla, mutta en mene niihin lähemmin tässä yhteydessä.

**Heikki Eskelinen** teki tutkielman *Aluepolitiikkarautahäkissä*, joka julkaistiin Kunnallisanalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisuna nro 41/2001. Annan Eskeliselle kiitoksen selkeästä tekstistä. Poimin siitä oleellisia seikkoja.

**”Ympäristöministeriöstä on riittänyt väittelyä sen perustamisesta asti.”**

muutoksia viime vuosikymmenten aikana.

Linkola kertoo myös keskeiset asiat maaseudun kehittämisohjelmista. Valtioneuvoston asettama ministeriöiden ja järjestöjen yhteinen Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR hyväksyi 14.2.2014 Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman vuosille 2014–2020. Ohjelma käsittää 91 tekstisivua. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla valmisteltiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020, jonka valtioneuvosto hyväksyi 24.4.2014 EU-komissiolle lähetettäväksi. Tämä ohjelma on 403-sivuinen. Ahvenanmaalla on oma ohjelmansa. Kuntaliitolla on oma 15-sivuinen Kuntaliiton maaseutustrategia, joka on hyväksytty 5.2.2009. Suomen Kylätoiminta ry:llä on paikallisen kehittämisen valtakunnallinen ohjelma 2014–2020.

**”Globalisaatio ei herätä politiikan kentällä suuria erimielisyyksiä.”**

Eskelisen mukaan Suomi on viime vuosina sukeltanut sumeilematta globalisaation pyörteisiin ja vallannut – tai ainakin kokenut vallanneensa – tietoyhteiskuntien paalupaikan. Se on heijastunut taloudellisen kilpailun kentille sekä kansallisvaltion toiminnan edellytyksiin ja käytäntöihin esimerkiksi aluekehityksen ohjaamisessa. Aluepolitiikka on ajautunut tai haluttu sulkea globalisaation rautahäkkiin. Onko siihen avainta ja onko sen etsiminen ylipäänsä järkiperaista toimintaa, Eskelinen kysyy.

Globalisaatio on johtanut sekä yksilöiden että kokonaisten paikkakuntien ja alueiden syrjäytymiseen. Voisiko tähän vaikuttaa ihmisten tasa-arvon ja asuinpaikan valinnan nimissä ja kansantalouden pitkän aikavälin kehitysstrategian osana? Globalisaatio ei herätä politiikan kentällä suuria erimielisyyksiä. Osaaminen,

teknologia ja tietoyhteiskunta ovat vallanneet ystävyyden, yhteistyön ja avunannon paikan kansakunnan yhteisissä linjanvedoissa. Monet paikalliset toimijat ovat kuitenkin ottaneet aloitteen omiin käsiinsä ja yrittävät vielä. Keskushallinto ei ole pystynyt tunnistamaan paikallisten kehittäjien työn merkitystä maaseudun inhimillisen ja sosiaalisen pääoman ylläpitämisessä ja uudisrakentamisessa.

Helsingin yliopiston aluesuunnittelun ja -politiikan professorin, filosofian tohtori **Sami Moision** väitöskirja *Valtio, alue, politiikka* julkaistiin v. 2012. Tutkimustietojaan Moision tuo esiin *Politiikasta.fi*:ssä 7.7.2012 mm. näin:

”Suomen valtion aluerakenne on vedenjakajalla: joko säilytetään ja vahvistetaan hajautetun aluerakenteen perusinstituutioita tai siirrytään niiden purkamiseen. Kotimaisessa tutkimuskirjallisuudessa aluepolitiikka käyttäytyy usein suhteellisen itsenäisenä ja kapeana politiikan sektorina, jolla vain tietyt ministeriöt ja asiaan vihkiytyneet poliitikot ja virkamiehet toimivat. Aluepolitiikassa on kuitenkin kysymys monitahoisemmasta ilmiöstä.

Suomessa hyvinvointivaltion rakennustyö tehtiin alueellisesti hajautetulla mallilla 1950-luvun loppupuoliskolta lähtien maalaisliiton ja sosialidemokraattien poliittisen kompromissin tuloksena. 1990-luvun alun syvä lama, Neuvostoliiton romahdus, Suomen EU-jäsenyys ja politiikan kentän nytkähtäminen oikealle merkitsivät tämän suuntauksen kuitumista.

Aluepolitiikasta tuli talousvetoista ja globaalien markkinoiden pakkoihin sopeutumista korostavaa. Silmiinpistävää on näiden ilmiöiden läpilyönti Keskustapuolueessa. 1990-luvulla omaksuttiin kaupunkivetonen aluekehittämismalli. Vuodesta 2003 alkanut kehitys on merkinnyt yhä voimakkaampaa suurimpien kaupunkiseutujen strategisen

merkityksen korostamista. On myös viljelty ajatusta suomalaisen metropolin rakentamisesta.

Oman aikamme poliittiseen retoriikkaan kuuluu tietty vaihtoehdottomuuskien viljely. Mitään väistämätöntä ei valtion aluerakenteen kehitykseen kuitenkaan liity. Valtion aluerakenne ei seuraa väistämättä talouden rakennemuutosta.”

Näin siis Sami Moision. Maaseudun asema ei ole saanut suurta osaa puolueiden tuoreissa vaaliohjelmassa. Eniten konkretiaa löysin perussuomalaisen ja vasemmistoliiton ohjelmista. Käydyissä vaalikeskusteluissa, joita olen satunnaisesti seurannut, aluepolitiikka ei ole juuri näkynyt.

Poliittisessa keskustelussa kilpailukyvyn kohottaminen ja työn lisääminen ovat keskeisiä asioita. Nämä ovat kuitenkin vain keinoja, joilla elämäämme yritetään parantaa. Nyt tarvittaisiin selkeitä näkemyksiä siitä, minkälaista hyvä elämä on. Lienee turha toivoa, että sitä kautta voitaisiin ohjata päätöksentekoa. Jatkuva ankara kilpailu työelämässä ei moniakaan miellytä, jos on kysymys elämästä niin kuin Titanicin upotessa. Se on suorastaan työtehoa laskeva tekijä, kun ei voi rauhassa keskittyä työhön. Ennen kilpailtiin vapaa-ajan, jonne se sopiinkin.

## ”Maaseudun asema ei ole saanut suurta osaa puolueiden tuoreissa vaaliohjelmassa.”

Kehitys on johtanut siihen, että Suomessa on yli miljoona yhden ihmisen taloutta. Helsingissä niiden osuus on yli puolet kaikista. Tämä on johtanut syrjäytymiseen ja yksinäisyyteen, jotka poikivat fyysisiä ja henkisiä ongelmia ja rasittavat yhtä enemmän kansantaloutta. Tämä asia on yksi esimerkki ihmisten elämän laatuun kuuluvista seikoista, joiden tulisi näkyä läpäisevästi kaikessa yhteiskunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa hyvän kokonaisuuden aikaansaamiseksi.

Vanhassa sadussa maalaishiiri lähti kaupunkilaisserkkunsa houkutuksesta kaupunkiin, mutta joutui pakenemaan takaisin maalle ja eli onnellisena elämänsä loppuun asti. Toisessa sadussa hiiret miettivät, miten saisivat kissalle kellon kaulaan, ettei se pääsisi yllättämään heitä. Eihän se onnistunut. Me

olemme nyt kuin hiiriä ja se kissa on globalisaatio. Me olemme myös kuin suoraan hölmöläistarina, jossa hölmöläiset lähtivät hyvän sadon saatuaan jauhattamaan jyvistä jauhoja. Paluumatkalla myllystä heille tuli järven jäätä pitkin ajaessaan nälkä. He keksivät kuitenkin oivan keinon: tehtiin jäähän avanto ja alettiin keittää siinä puuroa.

Minun lapsuudessani maaseudun asema oli vielä vahva. Vuonna 1950 sai 46 % toimentulonsa maataloudesta ja kaupungeissa asui kolmannes väestöstä. Niissä oloissa selvittiin sodan aiheuttamista valtavista menetyksistä ja rasituksista yhteisin ponnistuksin. Sodan jälkeen valtion velkaantuneisuus laski nopeasti. Se oli v. 1950 noin 20 %, v. 1960 noin 10 % ja alimmillaan v. 1975 noin 4 % bruttokansantuotteesta. Nykyiselle korkealle tasolle ei ole vielä kattoa näkyvissä.

Miten me selvisimme sodan jälkeen kuiville silloisella teknisellä tasolla, kun nyt ei pärjätä millään? Sitä sietäisi miettiä. Muistan, kuinka me elimme sodan aikana ja sen jälkeen lähestulkoon omavaraistaloudessa. Työt olivat käsityötä ja koneita vähän. Työn tuottavuus on sen jälkeen noussut laskelmien mukaan yli 20-kertaiseksi. Missä sen hyöty näkyy? Tuoreen tiedon mukaan maanviljelijän osuus leivän hinnasta on alle 5 %. Me tuotimme pelloilla ja navetassa, kalastimme, marjastimme ja sienestimme. Metsästä saatiin polttopuut ja rakennuspuut ja metsätöistä lisätienestiä. Tuotteitten tie ruokapöytään oli lyhyt ilman välikäsiä ja byrokratiaa. Minun järkeni mukaan meidän työemme tuottavuus oli erittäin korkea.

Kun hoidan kuntoani tekemällä polttopuuni pokasahalla ja kirveellä, muistelen mielihyvällä varhaislapsuuttani pienessä maalaiskylässä ja kunnioitan niitä ihmisiä, joiden kanssa sain silloin elää. Ei siellä ollut yksinäisiä ihmisiä. Oma koulukin oli ja kauppa, jota piti **Toivoharjun Elli**. Hän oli iloinen ja lihava kuten se kuuluisa Elli boksissaan Toisella linjalla, josta opin teekkariaikanani laulamaan.



Raimo Koivistoinen  
raimo.koivistoinen@kolumbus.fi